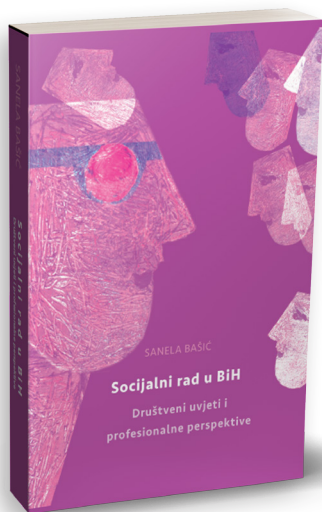

Sanela Bašić (2022)

Socijalni rad u BiH: društveni uvjeti i profesionalne perspektive

Sarajevo: Fakultet političkih nauka
Univerziteta u Sarajevu

Monografija *Socijalni rad u BiH: društveni uvjeti i profesionalne perspektive* prof. dr. Sanele Bašić značajno doprinosi razumijevanju historije, teorije i društvene uloge socijalnog rada u Bosni i Hercegovini. Riječ je o jednom od pionirskih i prijeko potrebnih djela za razumijevanje socijalne historije u Bosni i Hercegovini, koje je rezultat dugogodišnjeg istraživačkog i nastavnog rada autorice koja, kroz multidisciplinarni pristup, vješto povezuje sociološke, politološke i historijske uvide. Knjiga se izdvaja ne samo pionirskim karakterom nego i kritičkim pristupom složenim procesima kroz koje je socijalni rad prolazio u različitim historijskim razdobljima.

Međutim, autorica se ne zaustavlja na pukom hronološkom opisu već ta historijska razdoblja koristi kao analitičke okvire kroz koje promatra evoluciju profesije i njene interakcije sa širim društvenim silnicama. Upravo jedan od ključnih doprinosa knjige profesiji socijalnog rada jeste njegova postavka kao trodimenzionalne pojave: profesije, obrazovnog sistema i naučne discipline. Socijalni rad se dakle analizira na više nivoa: kao praktična djelatnost u službama socijalne zaštite odnosno u humanitarnim i karitativnim organizacijama, kao predmet formalnog obrazovanja i kao akademska disciplina koja proizvodi znanje o društvenim problemima i načinima njihovog rješavanja.

Struktura od osam poglavlja, s pripadajućim potpoglavljima, pruža jasan i zaokružen pregled razvoja profesije: od perioda između dva svjetska rata, preko karitativnih aktivnosti tokom i nakon Drugog svjetskog rata, kroz etape konstituiranja, konsolidacije, transformacije i akademizacije socijalnog rada, pa sve do razmatranja praksi u ratnim okolnostima (1992–1995) i savremenog, još uvijek tranzicijskog razdoblja. Već u uvodu autorica naglašava da nijedna profesija ne može biti u potpunosti shvaćena izvan društvenog, političkog i kulturnog konteksta u kojem se razvija. Na taj način socijalni rad pozicionira kao društveno uslovljenu praksu, a ne tek skup metoda i tehnika. Nadalje, Bašić (str. 21-27) otvara dva ključna pitanja – „Šta je socijalni rad?“ i „Zašto je važno poznavati

historiju socijalnog rada?“ - pri čemu prvo povezuje s problemom identiteta profesije i njenom ambivalentnom ulogom između interesa države i zaštite prava pojedinaca, naglašavajući potrebu utemeljenja prakse na principima ljudskih prava. Drugo pitanje povezuje s time da je historija trajno prisutna i nužna za razumijevanje savremenog konteksta i izazova socijalnog rada. Profesorica Bašić podsjeća da bez kritičkog uvida u prošlost ne možemo adekvatno sagledati sadašnjost niti izgraditi etički održive prakse za budućnost.

Period između dva svjetska rata, kao drugo poglavlje knjige, prikazno je kao vrijeme prvih oblika organizirane pomoći, dominantno humanitarnog i karitativnog karaktera. Iako bez institucionalne snage, u uslovima siromaštva, ratnih posljedica i slabe državne infrastrukture stvoreni su temelji za kasniju institucionalizaciju profesije - još uvijek fragmentirano i nesistematski, ali značajno za njenu historijsku putanju.

Razdoblje socijalizma donosi procese stabilizacije i institucionalizacije socijalnog rada. Socijalistička država podstiče izgradnju institucija socijalne zaštite, formalno obrazovanje socijalnih radnika i širenje djelatnosti unutar zdravstvenog i obrazovnog sistema. Međutim, ideološki okvir ograničava autonomiju profesije, svodeći je na instrument društvene politike i sputavajući kritičko promišljanje. Autorica jasno ukazuje na kontradikcije tog razdoblja: unatoč profesionalnom i

institucionalnom rastu, orijentacija prema pravima korisnika ostala je potisnuta, čime se problematizira često idealizirana slika socijalizma kao zlatnog doba socijalne zaštite.

Tranzicijski i postratni period Bašić sagledava kao vrijeme duboke krize, ali i novih početaka. Rat u BiH (1992–1995) stavlja u fokus koncept „dijeljene traumatske stvarnosti“, kojim autorica objašnjava specifičnu poziciju socijalnih radnika – istovremeno pomagača i svjedoka vlastitih traumatskih iskustava. Uloga socijalnog rada u ovom periodu postaje višeslojna: od neposrednog humanitarnog odgovora do suočavanja s posljedicama masovnih stradanja i prisilnih migracija. Bašić govori kako u dijeljenoj traumatskoj socijalni rad postaje podijeljena profesija za socijalno društvo: „Slom ranijeg društvenog sistema, unutar kojeg je profesionalni socijalni rad bio situiran, i uspostava novih etniciziranih režima socijalne zaštite doprinijet će dijeljenju profesije po etničkoj liniji“ (str. 242). Upravo ta postratna tranzicija donosi nove izazove – političku instrumentalizaciju, prijetnje deprofesionalizacije i marginalizaciju unutar obrazovnog i zdravstvenog sistema. Socijalni rad često biva reduciran na birokratsku funkciju, umjesto da se afirmira kao profesija zasnovana na ljudskim pravima i socijalnoj pravdi.

Završna poglavlja otvaraju prostor za daljnje promišljanje socijalnog rada u svjetlu savremenih izazova:

rastućih socijalnih nejednakosti, erozije solidarnosti, migracija, nasilja i nepovjerenja u institucije. Bašić poziva na reafirmaciju socijalnog rada kao profesije koja mora ostati ukorijenjena u društvenom angažmanu i akademskoj kritici, ali i etički posvećena najranjivijim članovima zajednice.

Empirijski doprinos knjige posebno je značajan. U korpusu od 280 izvora, prikupljenih uprkos gubicima arhivske građe tokom rata, Bašić uspijeva rekonstruirati razvoj profesije i očuvati institucionalnu memoriju socijalnog rada u BiH. Time djelo ima i dokumentarističku vrijednost. Monografija se dodatno izdvaja sposobnošću povezivanja teorije i prakse. Socijalni radnici nisu prikazani samo kao praktični pomagači, već i kao istraživači, zagovarači i akteri društvene promjene- pristup koji podržavaju i *Globalni standardi za obrazovanje i obuku u socijalnom radu* (2014), naglašavajući da profesija treba kombinovati praktičnu pomoć, zagovaranje i doprinos društvenoj promjeni. Autorica afirmira ideju socijalnog rada kao refleksivne, kritičke i emancipatorske profesije. Pri tom ne romantizira prošlost, nego svaku historijsku fazu sagledava kroz njene unutrašnje kontradikcije - od ograničenja socijalističke ideologije do izazova tranzicijskog društva.

Zaključno, *Socijalni rad u BiH: društveni uvjeti i profesionalne perspektive* nije samo kritička analiza uspona i

padova socijalnog rada kroz različite historijske kontekste, već i poziv na njegovu buduću izgradnju kao kritičke, emancipatorske i društveno odgovorne discipline. Knjiga obogaćuje akademsku bazu znanja, potiče profesionalnu savjest i reafirmira društvenu solidarnost, što je čini nezaobilaznim štivom za sve koji se bave socijalnim radom, socijalnom politikom i širim pitanjima društvene pravde u BiH i regiji. U vremenu rastućih nejednakosti i slabljenja društvene kohezije, djelo Sanele Bašić predstavlja snažan podsjetnik na nužnost reafirmacije socijalnog rada kao profesije duboko utemeljene u principima ljudskih prava i socijalne pravde.

Vasva Smajlović Duranović¹
*Univerzitet u Sarajevu –
Fakultet političkih nauka*

---

¹ vasva.smajlovic@fpn.unsa.ba